

УДК: 159.922.644

DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-18-3-313-323>

Новаченко Тетяна Василівна,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічної політики та політичної аналітики, Національна академія державного управління при Президентові України, 03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20, тел.: +38 (097) 421 0548, e-mail: tatnov9@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-6812-5342

Новаченко Татьяна Васильевна,

доктор наук по государственному управлению, доцент, профессор кафедры публичного управления и политической аналитики, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, 03057, г. Киев, ул. Антона Цедика, 20, тел.: +38 (097) 421 0548, e-mail: tatnov9@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-6812-5342

Novachenko Tetyana Vasyliivna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor, of the Department of Public Policy and Political Analytics National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine, 03057, Kyiv, Str. Antona Tsedika, 20, tel.: +38 (097) 421 0548, e-mail: tatnov9@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-6812-5342

АРХЕТИП КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ В ГАРМОНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ВЛАДНИХ ВІДНОСИН

Анотація. Обґрунтовано, що архетип комплементарності як взаємодоповнення має глибинний, притаманний предметам або явищам характер, що доводиться аналізом останніх наукових досліджень. У сучасному українському суспільстві суспільно-владні відносини можна позначити поняттям “депривація” — втрата, психічний стан, який виникає в результаті життєвих ситуацій, коли влада не створює громадянинові умови для задоволення його життєвих потреб упродовж тривалого часу. Це ускладнює демократичні процедури функціонування ліберальної економіки, формування інституцій громадянського суспільства, виникає необхідність гармонізації суспільно-владних відношень.

Проаналізовано зміст понять “свідомість” та “колективне несвідоме”, що дало змогу констатувати наступе: свідомість — це здатність людини пізнавати навколишній світ і саму себе за допомогою мислення та розуму, що складається з таких компонентів: чуттєво-афективного, ціннісно-вольового, абстрактно-логічного, рефлексивного і отримується у прижиттєвому досвіді. Водночас колективне несвідоме не отримується у прижиттєвому досвіді суб’єкта, а існує в його душі вже у мить народження, що успадковується від предків. Тож архетипи є “психічним конденсатом”, що став невід’ємною спадщиною кожної людини, яка з наступними поколіннями потребує тільки пробудження, а не набуття. Однак кожна людина через свої унікальні біологічні здібності та індивідуальний життєвий досвід засвоює форму архетипу та його енергію по-своєму, важливе місце у цьому відіграє тип особистості. В Україні зростає динаміка психосоціальних процесів на рівні системоутворювальних чинників життєдіяльності суспільства й особистості. Керівництво органів державної влади, які наразі постають раціональними, характеризуються відповідальністю, компетентністю, реально оцінюють факти і події, змінюючи мотиваційну основу поведінки всього суспільства.

Викладене доводить, що архетип комплементарності розбудовує свої ідеї, поєднуючи одиничне і множинне, монологічне і діалогічне, базуючись на бінарних незалежних домінантах свідомого й колективного несвідомого є виразом психологічної цілісності людини, групи, соціуму, що безсумнівно впливає на гармонізацію сучасних суспільно-владних відносин.

Ключові слова: архетип комплементарності, свідоме, несвідоме, колективне несвідоме, суспільно-владні відносини, типи особистості.

АРХЕТИП КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ В ГАРМОНІЗАЦІИ ОБЩЕСТВЕННО-ВЛАСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. Представлены обоснования того, что архетип комплементарности как взаимодополнение имеет глубокий, присущий предметам или явлениям характер, что доказывается анализом последних научных исследований. В современном украинском обществе общественно-властные отношения можно обозначить понятием “депривация” — потеря, психическое состояние, возникающее в результате жизненных ситуаций, когда власть не создает гражданину условий для удовлетворения его жизненных потребностей на протяжении длительного времени. Это затрудняет демократические процедуры функционирования либеральной экономики, формирования институтов гражданского общества, возникает необходимость гармонизации общественно-властных отношений.

Проаналізовано содержание понятий “сознание” и “коллективное бессознательное”, что позволило констатировать следующее: сознание — это способность человека познавать окружающий мир и самого себя посредством мышления и разума, которое состоит из следующих компонентов: чувственно-афективного, ценностно-волевого, абстрактно-логического, рефлексивного и обретается в прижизненном опыте. В то же время кол-

лективное бессознательное не обретается в прижизненном опыте субъекта, а существует в его душе уже в момент рождения, которое наследуется от предков. Поэтому архетипы являются “психическим конденсатом”, который стал неотъемлемым наследием каждого человека, и с каждым следующим поколением только пробуждается, а не приобретает. Однако каждый человек через свои уникальные биологические способности и личный жизненный опыт усваивает форму архетипа и его энергию по-своему, важную роль в этом играет тип личности. В Украине растет динамика психосоциальных процессов на уровне системообразующих факторов жизнедеятельности общества и личности. Руководство органами государственной власти обладает рациональностью, характеризуясь ответственностью, компетентностью, умением реально оценивать факты и события, меняя мотивационную основу поведения всего общества.

Из изложенного вытекает, что архетип комплементарности, основываясь на бинарных независимых доминантах сознательного и коллективного бессознательного, является выражением психологической целостности человека, группы, социума, несомненно влияет на гармонизацию современных общественно-властных отношений.

Ключевые слова: архетип комплементарности, сознательное, бессознательное, коллективное бессознательное, общественно-властные отношения, типы личности.

ARCHETYPE OF COMPLEMENTARY IN HARMONIZATION OF PUBLIC-AUTHORITIES RELATIONS

Abstract. The article presents the rationale that the archetype of complementarity, as a complementarity, has a deep, intrinsic character to objects or phenomena, which is proved by an analysis of recent scientific research. In modern Ukrainian society, public power relations can be designated by the concept of “deprivation” – loss, mental state, resulting from life situations, when a citizen has no conditions to meet his life needs for a long time. This hampers democratic procedures, the functioning of a liberal economy, the formation of civil society institutions, the need arises to harmonize social relations of power. The contents of the concepts of “consciousness” and “collective unconscious” were analyzed, which allowed to state the following: consciousness is a person’s ability to understand the world and himself through thought and reason, which consists of the following components: sensory-affective, value-willed, abstract-logical, reflective and is acquired in lifetime experience. At the same time, the collective unconscious is not acquired in the lifetime experience of the subject, but exists in his soul at the moment of birth, which are inherited from the ancestors. Therefore, the archetypes are the “mental condensate”, which has become an indispensable heritage of each person, and with each succeeding generation only awakens, not acquired. However, each person through his unique biological abilities and personal life experience assimilates the form of the archetype and its energy in its own way, an important role is played by the personality type. In Ukraine, the dy-

namics of psychosocial processes are growing at the level of the system-forming factors of the life activity of society and the individual. At the same time, the leadership of state authorities has rationality, being characterized by responsibility, competence, ability to realistically assess facts and events, changing the motivational basis of the behavior of the whole society. Thus, it is confirmed that the archetype of complementarity, based on the binary independent dominants of the conscious and collective unconscious, is an expression of the psychological integrity of a person, group, society, undoubtedly influences the harmonization of modern social and power relations.

Keywords: complementarity archetype, conscious, unconscious, collective unconscious, social power relations, personality types.

Постановка проблеми. Стійкі, передбачувані, справедливі правила та партнерство є незаперечною інституційною основою гармонізації суспільно-владних відносин, однак, натепер, суспільно-владні відносини в Україні здебільшого можна позначити поняттям “депривація” — втрата, психічний стан, який виникає в результаті життєвих ситуацій, коли громадянину влада не створює умови для задоволення його життєвих потреб упродовж тривалого часу. Зокрема — це низький рівень правотворчого процесу, загроза скорочення середовища комфортного проживання особистості; глибоко вкорінений в ментальність значної частини українського суспільства патерналізм та її неготовність до кардинальної зміни суспільних відносин тощо. Відчуттю позбавлення сприяє також дефіцит інституційних демократичних засад, що окреслюється в тотальній суспільній недовірі до владних інститутів, яка набула загрозливих масштабів, увиразнюючи питання загальної моральності, культури, ціннісного узгодження, суспільного порядку, співробітництва, унормованості соціальних дій,

що сукупно визначає потребу гармонізації суспільно-владних відносин, актуалізуючи потребу звернення до бінарних понять архетипу комплементарності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади архетипіки дають можливість окреслити грані розуміння тих чи інших суспільно-політичних процесів та феноменів, зокрема і гармонізації суспільно-владних відносин. Архетипи (колективне несвідоме) досліджували зарубіжні вчені — Е. Дюркгейм, М. Еліаде, Л. Леві-Брюль, К. Леві-Стросс, К. Юнг та ін. У вітчизняному науковому дискурсі дослідженню архетипів приділяють увагу Е. Афонін, В. Бурлачук, А. Мартинов, О. Донченко, С. Кримський, Ю. Романенко, О. Сушій, Т. Бельська та ін. Останні дослідження і публікації присвячені проблемі визначення закономірностей та особливості української трансформації. Е. Афонін та А. Мартинов у монографії “Українське диво. Від депресії до соціального оптимізму” аналізують закономірності суспільних змін у соціально-психологічному контексті, наголошуючи на тому, що все, що

відбувається у соціальному середовищі, в якому перебуває людина, проходить через її свідомість [1]. Е. Афонін та О. Сушій підтверджують, що відбуваються радикальні суспільні трансформації, зауважуючи на тому, що вони пов'язані з рухом від тоталітаризму до демократії та відносяться до всіх аспектів суспільного життя [2]. Комплементарність як взаємодоповнення має глибинний, притаманний предметам або явищам характер. Принцип комплементарності/доповнюваності був сформульований та введений у науковий обіг лауреатом Нобелівської премії (1922), датським фізиком Нільсом Бором. У контексті нашого аналізу актуалізується думка Вернера Гейзенберга, який наголошував, що принцип комплементарності має універсальний характер, бо кожен суспільний феномен об'єктивно потребує стану доповнюваності, оскільки потенційно є відкритим для взаємодії з іншими динамічними відкритими системами, а кожна особистість прагне довершеності. У сучасних правових дослідженнях термін комплементарність визначається як фактор соціальних співрегуляторів, через кореляцію норм права і моралі [3]. С. Фатеева зауважує, що особливого значення у сучасній економічній культурі набула ідея комплементарності, взаємодії на противагу жорстким уявленням щодо антиномій класових різниць [4]. Г. В. Атаманчук наголошує, що при аналізі управління до розгляду майже не приймається той очевидний факт, що всі суб'єкти влади взаємопов'язані та взаємозалежні [5].

Як бачимо, вчені відстоюють необхідність застосування понят-

тя комплементарності у низці наукових досліджень, однак у науці державне управління даному терміну приділяється недостатня увага. Відповідно дослідження архетипу комплементарності в гармонізації суспільно-владних відносин є особливо актуальним.

Мета статті — обґрунтувати значущість взаємодоповнювальних дій свідомого й колективного несвідомого в гармонізації сучасних суспільно-владних відносин.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до теорії комплементарності, а також за К. Юнгом, свідоме і несвідоме є парою протилежностей, яка доповнює одна одну. Однак вперше співвідношення свідомого і несвідомого було розглянуто З. Фройдом, який наголошував, що між цими феноменами існує неперехідний бар'єр, навіть антагонізм, оскільки несвідоме не може стати свідомим. Дотепер це питання залишається одним із найскладніших і не має однозначного вирішення. Відповідно до того, що управління з позиції психології розглядається під кутом зору людських стосунків, актуалізується завдання забезпечення суспільства і держави від різного роду соціальних і психосоціальних дисфункцій. Тож результати комплементарного аналізу свідомого та несвідомого сприятимуть досягненню органічності та гармонійності суспільно-владних відносин шляхом дослідження різних аспектів нових явищ інформаційної соціально-психологічної реальності, а саме: соціальної взаємодії, мотивації, стилю керівництва, комунікації, лідерства, авторитету тощо.

Свідомість — вища інтегрована форма психіки, (від дав.-гр. ψυχή — “дыхання, душа” та лат. суфіксу — “is”) є властивістю мозку, що складається у відображенні об’єктивної реальності під впливом суспільно-історичних умов, у трудовій діяльності людини та її спілкування з іншими людьми. Тож свідомість посідає центральне місце майже в усіх аспектах людської діяльності. На думку Р. У. Сперрі, свідомість — це передатна система всіх наших цінностей, нашого розуміння мети і змісту, правильного й неправильного, любові, ненависті, краси, святості та всього іншого, що робить життя цінним. Відповідно до сучасних наукових поглядів учені розуміють свідомість як вищу форму розвитку інформації — інформацію, що творить, причому зв’язок “інформація – свідомість” є таким фундаментальним виявом Всесвіту, як “енергія – матерія”. Відповідно, сутність свідомості полягає в усвідомленні того, що відображається — це здатність людини пізнати оточуючий світ та саму себе за допомогою мислення та розуму. Свідомість має доволі складну структуру, тому деякі аспекти цього феномену, зокрема: властивості, функції, механізми ще не достатньо досліджено, тому і спостерігається дискусійність, навіть протилежність поглядів щодо розуміння цього явища. Компонентами свідомості науковці визначають такі: чуттєво-афективний, ціннісно-вольовий, абстрактно-логічний, рефлексивний, кожен з яких складається з відповідних елементів. Чуттєво-афективний компонент свідомості визначається науковцями базовим, до якого належать: *відчут-*

тя — відображення в мозковій окремій властивості предметів та явищ об’єктивного світу, що безпосередньо впливають на нашу сенсорну систему (органи чуття); *сприйняття* — образ предмета загалом, який не зводиться до суми властивостей та сторін; *уявлення* — конкретні образи таких предметів чи явищ, які в певний момент не викликають у нас відчуттів, але які раніше діяли на органи чуття; різного роду *афекти* — сильні мимовільні реакції людини на зовнішні подразники (гнів, лють, жах, відчай, раптова велика радість тощо).

До *ціннісно-вольового* компоненту належать такі елементи, як: *воля* — здатність людини ставити перед собою мету, мобілізуючи себе для її досягнення; *емоції* — ціннісно-забарвлені реакції людини на зовнішній вплив, зокрема: мотиви, інтереси, потреби особи в єдності з її здатністю щодо реалізації мети. *Абстрактно-логічне мислення* — компонент свідомості, який фігурує у таких формах, як: *поняття* — віддзеркалення у мисленні загальних, найбільш суттєвих ознак предметів, явищ об’єктивної дійсності, їх внутрішніх, вирішальних зв’язків і законів; *судження* — форма думки, в якій відображається наявність чи відсутність у предметів і явищ яких-небудь ознак і зв’язків; *умовивід* — форма мислення, коли з одного чи кількох суджень виводиться нове судження, в якому міститься нове знання про предмети та явища; різні логічні операції. *Рефлексія (самосвідомість)* компонент свідомості, коли ті чи інші явища розуму стають предметом спеціальної аналітичної діяльності суб’єкта; рефлексія — це виокрем-

лення себе, ставлення до себе, оцінювання своїх можливостей.

Структурні елементи свідомості перебувають у взаємозв'язку та взаємодії, забезпечуючи низку життєво-важливих для людини функцій. Головною функцією свідомості є *пізнавальна (або відображувальна)*, яка реалізується в придбанні та накопиченні знань про природу, суспільство і про саму людину. Водночас у пам'яті людини накопичуються знання, отримані нею не тільки з безпосереднього, особистого досвіду, а й такі, що здобуті попередніми поколіннями людей та її сучасниками. Нагромаджуючись, ці знання актуалізуються, відтворюються і слугують засобом реалізації інших функцій свідомості. Отже, чим багатша пам'ять людини, тим легше їй прийняти оптимальне рішення. *Творчо-конструктивна* функція виявляється у випереджаючому відображенні, в уявному моделюванні майбутнього і в цілеспрямованому перетворенні на цій основі дійсності, у створенні, предметних форм, що не існують у природі. *Аксіологічна (оціночна)* функція свідомості вбирає в себе результат і мету ціннісного ставлення до світу, дає можливість осягнути сенс існуючого, міру відповідності світу та його виявів людським інтересам, потребам і сенсу власного життя. Ціннісне ставлення до світу і його усвідомлення вимагає особистісних зусиль, власних роздумів і переживання істини. Функція *цілепокладання (формування мети)* становить істотну характеристику свідомості. Ціль — це ідеалізована потреба людини, яка знайшла суб'єктивний образ предмета діяльності, в ідеальній формі якого пе-

редбачається практичний результат. Цілі формуються на основі всього сукупного досвіду людства, виявляючись у вигляді соціальних, етичних, естетичних та інших ідеалів. Цілеспрямована діяльність людини обґрунтована потребою змінити світ на краще, надавши йому такої форми, яка необхідна людині, суспільству.

Комунікативна функція зумовлена тим, що люди, беручи участь у спільній праці, потребують постійного спілкування. Цей зв'язок думок здійснюється через звукову мову, тексти, закодовану інформацію, радіо, телебачення та Інтернет. *Регулятивно-управлінська* функція забезпечує розумне регулювання і самоконтроль поведінки у діяльності людини, її взаємини із зовнішнім світом. Регулятивна-управлінська функція свідомості вплетена у взаємодію людини з навколишнім середовищем і виступає у двох формах: спонукальної та виконавчої. Спонукальна форма поведінки та діяльності людей набуває силу, коли людина здійснює вчинки свідомо, цілеспрямовано, за своїми переконаннями; виконавча — приводить діяльність людей у відповідність з їх потребами, забезпечуючи досяжність цілей і реальних засобів щодо її регуляції.

Отже, свідомість є багатограним унікальним феноменом, що розкривається через систему функцій, єдність яких забезпечує людині особливий спосіб зростання. Тому будь-яка ситуація, що виникає в процесі публічного управління, контролюється свідомістю, а саме: коли перед керуючим виникають несподівані, складні інтелектуальні проблеми, що не мають очевидного рішення; коли ліде-

ру потрібно подолати психологічний опір на шляху визначення пріоритетного рішення щодо тієї чи іншої проблеми; коли необхідно усвідомити і знайти вихід з будь-якої конфліктної ситуації, яка сама собою вирішиться без вольового рішення не може; коли керуючий, у разі неприйняття відповідних дій, несподівано опиняється в ситуації, що містить потенційну загрозу для підлеглих. Свідомість управляє найскладнішими формами поведінки управлінця, які вимагають постійної уваги та контролю. Наведені ситуації виникають перед керівництвом практично безперервно, тому свідомість як вищий рівень психічної регуляції поведінки постійно функціонує. Отже, свідомість є програмою, що упорядковує дії управлінців, їхнє внутрішнє життя та дії людських колективів.

Водночас багато поведінкових актів здійснюються людиною на рівні несвідомої регуляції. Наприкінці XIX – початку XX ст. з'явилися системні науково-філософські уявлення про несвідоме. Так, Е. Дюркгейм, аналізуючи феномен групи індивідів, робить висновок про те, що в такому стані з'являється якийсь новий результат, невластивий кожному індивідові окремо. Цей феномен Е. Дюркгейм назвав *колективним уявленням* або соціальним фактом. Таким колективним уявленням учений визначає релігію [6].

Наступний *тип несвідомих явищ* — це ті, про які говорить Зігмунд Фройд, що стосуються особистісного несвідомого. Це бажання, думки, наміри, потреби, витіснені зі сфери людської свідомості під впливом цензури. Кожен з типів несвідомих

явищ усіляко пов'язаний з поведінкою людини і його свідомою регуляцією. Зауважимо, що З. Фройд, який трактує психіку як складний феномен, *розробив концепцію психоаналізу*. Найбільш суперечною частиною його вчення була ідея про конфлікт між природою людини та її суспільною формою існування [7].

Отже, визначення вченими несвідомого не було однозначним, проте вони досягли однотайності у тому, що безпосередні й опосередковані дії індивідуального несвідомого виявляються у діапазоні від елементарних психічних актів до творчості й активно впливають на життя та поведінку кожної людини у будь-якій діяльності.

Існування *колективного несвідомого (архетипів)* відкрив К. Г. Юнг, проте не дав однозначно пояснення цьому феномену. Зміст колективного несвідомого не отримується у прижиттєвому досвіді суб'єкта, а існує в його душі вже у мить народження, що успадковуються від предків. Однак, наголошуючи на їх "єдиноподібності" і "регулярній повторюваності", вчений зазначає, що архетипів рівно стільки, скільки є типових життєвих ситуацій. Коли виникає ситуація, що відповідає тому чи іншому архетипу, то архетип активізується і досягає свого усупереч розуму і волі. К. Г. Юнг наголошував на тому, що тлумачення архетипів має бути дуже тонким і диференційованим, щоб воно не зменшувало специфіки індивідуальних та культурних цінностей архетипічних ідей і символів, надаючи їм стереотипне, суто інтелектуальне значення. "Первинний образ" зазначається відповідно до його змісту

лише тоді, коли він усвідомлюється, тобто успадковуються не конкретні вияви архетипу, а тільки форми, що в окресленому контексті не відрізняються від інстинктів, які також детермінуються лише формально [8].

Таким чином, архетипи є “*психічним конденсатом*”, що став невід’ємною спадщиною, яка з кожним поколінням потребує тільки пробудження, а не набуття. І що є вкрай значущим, суспільство має своєрідний механізм для відповіді на виклики за рахунок тих індивідуальностей, які досягли самоусвідомленості і прийняли на себе відповідальність за багатоголосся суб’єтивності, що присутня у її особистісному “Я”.

Українське суспільство наразі здійснює виключно значущу і неминучу соціально-історичну місію — перехід від тоталітаризму до демократії, що вимагає особистісних змін, які мають фокусуватися у суспільних трансформаціях. Водночас зауважимо, що саме якості представників владних структур, як найстійкіші характеристики особистості, мають визначальний вплив на управлінську діяльність. Щодо зазначеного, важливим є думка К. Г. Юнга, який вважав, що доросла людина має бути твердо впевненою у своїй компетентності. Остання визначається наявністю у дорослої людини як спеціальної освіти так і розлогої загальної і професійної ерудиції, яка стосується професійних та особистісних якостей, що вкоріненні у раціональній сфері особистості, зокрема: відповідальність, надійність, стійкість до стресу, креативність, емоційну стійкість тощо. Вочевидь, що компетентність представників органів держав-

ної влади передбачає “включення” свідомості, зокрема: рефлексивності мислення — критичність та самокритичність — уміння бачити недоліки як у своєму впливі на підлеглих, так і в їхніх вчинках; здатність заряджати своєю енергією інших людей, активізуючи їх; уміння бути тактичним — позитивно впливати на підлеглих, комунікуючи з ними на основі індивідуальних особливостей тощо. Однак, багато чого представник органів державної влади як особистість відчуває і виявляє завдяки тому, що в психіці закладено пласт колективного несвідомого. Останнє з усіма його видами та формами, які не можна вважати довільними, впливаючи на формування емоцій, етичних уявлень і світогляд особистості підтверджують її соціальну природу та суспільні взаємодії.

Однак, кожна людина, зокрема й представник органів державної влади, через свої унікальні біологічні здібності та індивідуальний життєвий досвід засвоює форму архетипу та його енергію по-своєму. Важливе місце в цьому посідає той чи інший тип особистості — екстравертний чи інтравертний. Поняття локус-контролю є психологічним фактором, що характеризує перший або другий тип особистості. Тож схильність представника органу державної влади приписувати відповідальність за події, що відбуваються в житті, результати своєї діяльності зовнішнім силам — це екстернальний, зовнішній локус-контроль, а власним здібностям і зусиллям — інтернальний, внутрішній локус-контроль. Так, у першому варіанті представник органу державної влади переконаний,

що його успіхи і невдачі визначаються передусім впливом зовнішніх обставин, таланом, випадковістю чи діями його підлеглих або інших людей. У другому, що події, які відбулися, залежать насамперед від його компетентності, цілеспрямованості та здібностей і детермінуються власною активністю й зусиллям. Проте у групах екстравертів та інтровертів є значні відмінності щодо соціальної активності, які К. Г. Юнг пов'язував з різним рівнем розвиненості психічних функцій — мислення й емоцій (логіки-етики), інтуїції та відчуттів (інтуїтики-сенсорики). Так, для людини *емоційного* типу притаманна здатність впливати на інших своїми емоціями, почуттям вини, яка виливається на інших, тощо. *Мисленевий* тип людей характеризується орієнтацією на систему, структуру, закон і порядок, схильністю до аналізу й установлення логічного порядку. *Інтуїтики* живуть у минулому і майбутньому, їм притаманні нерішучість і сумніви, вони схильні більше до теорії, ніж до практики, тоді як сенсорики “живуть тут і зараз”, вони є практичними, реально оцінюють факти і події, не поспішають починати нову справу, люблять робити щось своїми руками. Як бачимо, сенсорики є тактиками, а інтуїтивні люди — стратегами. Карл Густав Юнг поділяв людей на *раціональних* та *ірраціональних*, характеризуючи перших дещо консервативними, яким імпонують сталі системи, оскільки необхідність змін порушує їх рівновагу. Ірраціональні ж люди навпаки, бажають змін і спокійно їх сприймають. *Раціональність та ірраціональність* є складними

якостями особистості, які характеризують засоби обробки інформації і взаємодії людини зі світом. Однак в періоди радикальних змін, чим характеризується сучасність, зростає динаміка психосоціальних процесів на рівні системоутворювальних чинників життєдіяльності суспільства й особистості. Тож емоційно-чуттєва (*ірраціональна*) природа людини, зокрема керівництва органу державної влади, змінюється на раціональну (*абстрактно-логічну*), що характеризується відповідальністю, пріоритетом нематеріальних цінностей, “сенсі для себе”, компетентністю, що впливає на свідомість, сприйняття та розуміння суспільно-владних відносин, змінюючи мотиваційну основу поведінки всього суспільства [9].

Висновки. Отже, архетип комплексності розбудовує свої ідеї, поєднуючи одиничне і множинне, монологічне і діалогічне, базується на бінарних незалежних домінантах свідомого й колективного несвідомого, що є виразом їх психологічної цілісності, яка сприяє гармонізації сучасних суспільно-владних відносин. Подальшим дослідженням може бути наукове опрацювання практичного компоненту гармонізації суспільно-владних відносин на основі методології архетипіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Афонін Е.* Українське диво. Від пресії до соціального оптимізму / Е. Афонін, А. Мартинов ; Нац. академія держ. управління при Президентові України, кафедра публічної політики та політичної аналітики. —

- К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2019.
2. *Afonin E.* Закономірності та особливості української трансформації / Е. А. Афонін, О. В. Суший // Стратегічна панорама. — 2015. — № 1. — С. 94–108.
 3. *Др'оміна Н. В.* Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Н. В. Др'оміна; Одеська нац. юридична академія. — О., 2005. — 240 с.
 4. *Фатеева С. В.* Комплементарность в экономической культуре: понятие, формы и механизм / С. В. Фатеева // Комплементарность в экономической культуре: понятие, формы и механизм действия: автореф. дис. ... д-ра филос. наук; спец. 24.00.01. — Ростов н/Д, 2006. — 48 с.
 5. *Атаманчук Г. В.* Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический Проект; Культура, 2006. — 544 с.
 6. *Дюркгейм Э.* Социология. Ее предмет, метод, предназначение. Реальные и “ценностные” суждения / Э. Дюркгейм. — М.: Канон, 1995. — 352 с.
 7. *Фрейд З.* Психология бессознательного / З. Фрейд. — М., 1989. — 448 с.
 8. *Юнг К. Г.* Психология бессознательного / К. Г. Юнг. — М.: Канон, 2001. — 397 с.
 9. *Юнг К. Г.* Архетип и символ / К. Г. Юнг. — М.: Знание, 1994. — 340 с.
 2. *Afonin E., Sushyi O. V.* (2015). Zakonomirnosti ta osoblyvosti ukrain-skoi transformatsii [The Patterns and Features of Ukrainian Transformation]. Stratehichna panorama – Strategic Panorama, 1, 94-108 [in Ukrainian].
 3. *Dromina N. V.* (2005). Yurysdyktsiia mizhnarodnykh kryminalnykh sudiv i trybunaliv [Jurisdiction of International Criminal Courts and Tribunals]. Candidate's thesis. Odesa: Odeska natsionalna yurydychna akademiia [in Ukrainian].
 4. *Fateeva S. V.* (2006). Komplementarnost v ekonomicheskoy kul'ture: ponyatie, formy i mekhanizm [Complementarity in economic culture: concept, forms and mechanism]. Komplementarnost v ekonomicheskoy kul'ture: ponyatie, formy i mekhanizm deystviya – Complementarity in economic culture: concept, forms and mechanism of action. Extended abstract of Doctor's thesis. Rostov na Donu [in Russian].
 5. *Atamanchuk G. V.* (2006). Upravlenie: sushchnost, tsennost, effektivnost [Management: essence, value, efficiency]. Moscow: Akademicheskii Proekt; Kultura [in Russian].
 6. *Durkheim E.* (1995). Sotsiologiya. Ee predmet, metod, prednaznachenie Real'nye i “tsennostnye” suzhdeniya [Sociology. Its subject, method, purpose Real and “value” judgments]. Moscow: Kanon [in Russian].
 7. *Freud Z.* (1989). Psikhologiyabessoznatelnogo [Psychology of unconscious]. Moscow [in Russian].
 8. *Jung C. G.* (2001). Psikhologiya bessoznatelnogo [Psychology of unconscious]. Moscow: Kanon [in Russian].
 9. *Jung C. G.* (1994). Arkhetip i simvol [Archetype and symbol]. Moscow: Znanie [in Russian].

REFERENCES

1. *Afonin E., Martynov A.* (2019). Ukrain-ske dyvo. Vid depresii do sotsialnoho optymizmu [Ukrainian miracle. From depression to social optimism]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylian-ska akademiia” [in Ukrainian].